

כְּלַפֵּי תְּקוּפָה

שָׁה הַשְּׁחִין בְּאֶדְמָה. זְכַת הָרִיר
אֵיךְ תִּקְנֶם פְּנֵי צַר עֲמָה? —

הַקְּתָה הַלֵּה אֵימַת סְגָרִיר
וּתְתַפְּוֶיץ עַל צָרְתָּהּ.

וּכְנַנְעִיָּה, בְּחַתְמֵי,
עוֹלָה, בּוֹקֵעַ אֵד סְרוּחַ
בְּלִי-עוֹד טְרוּף-דַּעַת מְתַעַלְעֵל,
הוֹפֵף בְּנִבְלָתָה הָרִיחַ.

טוֹב כִּי הוֹכְהָ הַפָּרָא, כִּי
יְכוּף בְּזַעַם צַפְצָפוֹת!
טוֹב כִּי הַעֲמֵתִי לְפָרְקָן
לְצִאֲתָ לְקִרְאָת הַמַּיּוֹת צְפוֹת.

הַמַּיּוֹת עֲתִיד? עֵבֶר? — אֶחָדוֹר
לְבִינְזוֹתָן — צִצִּים גָּסִים,
כִּי מַה עָנַמּוּ, רְפוּ לְאוֹר—
לֹא-אוֹר לְדִיר שֶׁל פְּנָסִים.

עַל גַּב קְלֵא-כַף קוֹל אֲוִיָּדִי
מְצַלֵּיף: חוֹבוֹת וְלֹא נִפְרָעוּ! —
אֲנִי בְּרַחֲמֵי? — נְתִיבִי לִי,
אֲנִי בְּחַרְתִּי אִם אֵף רָע הוּא!

כִּי טוֹב לְשֹׁפֵחַ כֹּל, וְעוֹד
מְשַׁכֵּם פְּרוֹק וְצִאֲתָ עִם סָעֵר
לְעוֹמְתוֹ שְׂאֵג בְּלֵא-קוֹל:
מְלוֹתֵי כֹה, עוֹדְנֵי נָעֵר!

מַמְחַת בֵּית-שְׁחֵי כְּמוֹ אֵז
לִי צָרוֹר לְשָׁנִים הַאֲחֻדוֹת—
דְּבַקְתִּי כֹה כְּסָעֵר עוֹז,
מְחַטֵּי הַגְּשָׁם הַחֲדוֹת.

צַרְבַּת אָרֶץ? — רוּחַ דְּרוֹר!
וְאֵד סְרוּחַ בְּכַנְף סוּפָה! —
שְׁטָרוֹת הַחוּב כְּלַפֵּי הָדוֹר
שְׁטָרוֹת הַחוּב כְּלַפֵּי תְּקוּפָה...

שבאה להם מן החוץ. משוררי-תקופת ספרד הוסיפו גוונים חדשים ליצירה הפיוטית העברית, ולמרות היותם מושפעים מן הערבים, הצליחו משוררים כרשב"ג, ר' יהודה הלוי ועוד, להתעלות מבחינה פיוטית, אף על המשוררים הערבים שבאותו הדור. הפייטנים והמקוננים בצרפת ואשכנז, הביעו את שירת הזעם על שפתם, למראה העגויים התהומיים שאפפו את היהודים; בבוא שואה אין הנפש צוהלת, והשואה שמצאה את היהדות בגולה בתקופת ימי-הביניים, דכאה עד עפר את מזמור שיר-האהבה והטבע, את הששון והצהלה. היא טשטשה את מהות השירה העברית המקורית, ובהכרח נקבע אופיה בתקופה זו, כשירת הקינה והאנחה, נקמה שבתאניה. ר' מאיר מרוטנברג ראה את עני העם ומצוקותיו, וצמצם את שירתו ואת עצמו בנגע עמו, ובוה גדולתו ומקוריותו.

ואלה שבשירתם עדיין מפעמת באותו זמן רוח השירה העברית הקדומה הם משוררי-תימן, שירת אלשבזי, ושרעבי וכו'. היא מזרחית יותר, ספוגה יהדות יותר, אותה היהדות שבכתבי-הקדש; בשירת-האהבה שלהם, יהדסה היא המשך ל-שולמית, ושונה היא מעפרת הספרדים. בשירי-התימנים רוטט משהו עברי מקורי, מהעולם הקדום, מימי היות ישראל בארצו.

והופעה דומה לזו אנו מוצאים גם בתקופת ספרד המאוחרת ובתקופת איטליה. אלהריזי, זברה, עמנואל הרומי, ועוד רבים אחרים קטנים מהם במובן האמנותי, הלכו בדרך זרה לרוח היצירה העברית. "המקמות" של אלהריזי היו רק חדוש ביצירה הפיוטית העברית, אך לא היו דבר מקורי עברי מראשיתו, כי במקמותיו השפע הרבה מהמשורר הערבי הריזי, שכתב מקמות. ו"ספר-שעשועים" לנברה, פנינה ספרותית זו חסרה כמעט לגמרי מגמה איזו שהיא, זולת מגמת הספור כשהוא לעצמו. ועמנואל הרומי—אמנם גדול היה חשקו להדמות לגדולי-משוררי תקופת ספרד, לא רק מסבת הגדלות האמנותית, כי אם גם במקוריות—מה שברוח היצירה העברית. ואולם, אין זאת אומרת שאין גאותנו על יצירה זאת, ואף אם אינה לפי רוח היצירה העברית המקורית הקדומה, כי כשם שאי-אפשר להניח, שכל מה שיצרו אישים עבריים במקצועות זרים שונים—יצירה עברית היא. כן אי-אפשר להניח שכל-מה שאינו לפי רוח היצירה העברית הקדומה אינו נכנס בגבול ההערכה. ברור למדי, שמשוררי תקופת ספרד, איטליה ובימי-הביניים בכלל, הכניסו עושר רב ל-תרבות ישראל, ולמרות ההשפעות הזרות הניכרות ביותר, הצליחו משוררי תקופת ספרד להכניס תוכן עברי רב ערך לתוך הצורה